

Rezultati vzrejne dejavnosti v letu 2013

Aleš Gregorc*, ales.gregorc@kis.si, in Peter Podgoršek

V začetku sezone so vzrejevalci v svojih vzrejališčih čebeljih matic predvideli 196 kandidatov za matičarje. Vse te čebelje družine so bile skrbno pregledane. Najprej smo pregledovali njihove morfološke značilnosti ter morebitno navzočnost spor Nosema sp., na terenu pa je delovna skupina na podlagi rezultatov teh pregledov ter na podlagi pregleda mirnosti čebel na satju, strnjivosti zalege in obarvanosti obročkov zadka odbrala 82 matičarjev, od katerih so vzrejevalci v letu 2013 vzrejali matice. V vzrejališču »Plemenilna postaja Rog-Ponikve«, kjer vzrejajo rodovniške matice, so bili odbrani tudi trotarji. Skupaj je bilo vzrejenih in vpisanih v Izvorno rodovniško knjigo 29.892 matic, od tega 189 rodovniških.

Preizkušanje potomcev

Leta 2013 je bilo v progno testiranje oddanih 517 matic. V testiranje jih je oddalo 26 čebelarjev. Rezultati testiranja bodo znani po zaključeni čebelarški sezoni v letu 2014. Rezultati testiranj v letu 2013 pa se nanašajo na podatke o maticah, ki so bile vzrejene in oddane v testiranje leta 2012.

Označena plemenska matica v razpošiljalni matičnici

Selekcijski indeks

Indeks je izračunan na podlagi rezultatov progne testiranja na rojivost, mirnost čebel in pridelek medu. Razmerja med temi lastnostmi je na podlagi večletnega spremljanja rezultatov določil dr. Poklukar. Predpostavil je, da je v čebelarstvu odločilen donos medu ter da sta mirnost in rojivost pomožni lastnosti, ki imata sicer določen vpliv na pridelek medu. Ugotovil je, da z mirnimi in nerojivimi družinami pridelamo več medu. Obe lastnosti je izrazil tudi v kilogramih medu.

Ena točka ocene mirnosti je tako vredna 0,81, ena točka ocene rojivosti pa 2,23 kg medu. Selekcijski indeks je izračunan po formuli $0,42 \times \text{donos medu (kg)} + 1,94 \times \text{točke ocene rojivosti} + 0,80 \times \text{točke ocene mirnosti}$. V preglednici 1 so prikazane povprečne vrednosti selekcijskega indeksa za posamezne vzrejevalce in za ocenjevane linije odbranih matičarjev.

Preglednica 1: Razvrstitev prvih desetih vzrejevalcev po selekcijskem indeksu (Si) testiranih matic v letu 2013

Št.	Vzrejevalec	Si
1.	Donko	20,596
2.	Bukovšek	20,596
3.	Tratnjek	20,596
4.	Bučar	20,596
5.	Jug	20,596
6.	Dremelj, J.	20,596
7.	Herbaj	20,596
8.	Kapun	20,253
9.	Dremelj, I.	20,013
10.	Grm	19,801

Povprečna ocena rojivosti v letu 2013 je bila 3,25 od možnih 4 točk. Trend rojivosti se v zadnjem obdobju zmanjšuje, to pa ni zaželeno. V preglednici 2 prikazujemo deset vzrejališč, v katerih so bile linije matic najmanj rojive. Vrstni red v tabeli je od najmanj do bolj rojivih matic. Linija predstavlja odbrana matičarja v vzrejališču.

Preglednica 2: Vzrejališča z najmanj rojivimi linijami matic

Št.	Vzreja	Matičar	Rojivost
1.	Pislak	345	3,998
2.	Dremelj, I.	18961 (2010)	3,886
3.	Kavaš	18542 (2011)	3,767
4.	Grm	13703 (2011)	3,631
5.	Koštomaj	19898 (2011)	3,625
6.	Kapun	1486 (2010)	3,615
7.	Vozelj	23736 (2009)	3,584
8.	Jakšič	21443 (2010)	3,549
9.	Luznar	19659 (2009)	3,535
10.	Bučar	1697 (2011)	3,507

* Prof. dr., Kmetijski inštitut Slovenije

Za čebelarje kupce matic je zelo pomembna lastnost mirnost. V preglednici 3 prikazujemo razvrstitev linij, od najbolj do najmanj mirnih matic, glede na povprečje za mirnost.

Preglednica 3: Razvrstitev linij glede na povprečje za mirnost

Št.	Vzreja	Linija	Mirnost
1.	Pokorni	30506 (2011)	3,570
2.	Zaletelj	14234 (2008)	3,516
3.	Luznar	19659 (2009)	3,444
4.	Bučar	1697 (2011)	3,434
5.	Andrejč	17818 (2010)	3,429
6.	Bukovšek	29701 (2010)	3,423
7.	Koštomaj	19897 (2011)	3,409
8.	Pislak	7105 (2010)	3,403
9.	Dremelj, I.	2630 (2009)	3,401
10.	Dremelj, I.	18961 (2010)	3,394

Po slabih donosih leta 2012 se je povprečna ocena donosa medu leta 2013 znova zvišala na običajnih 26,1 kg. Trend povečevanja letnega donosa medu ostaja približno 0,3 kg na leto.

Sklep

Čebelarji so ocenjevali tudi obarvanost delavk. Obarvanost je bila ocenjena pri 385 družinah. Povprečna ocena obarvanosti je 3,65 točke od štirih možnih. Najvišjo oceno je prejelo 70,4 odstotka čebelih družin – to je več kot v prejšnjih letih –, 25,0 odstotka jih je prejelo oceno 3, oceno 2 pa je prejelo

Preglednica 4: Razvrstitev linij glede na tehtano povprečje donosa medu

Št.	Vzreja	Linija	Med (kg)
1.	Koštomaj	19897 (2011)	31,364
2.	Kapun	1486 (2010)	30,811
3.	Pislak	345	29,915
4.	Luznar	19659 (2009)	29,115
5.	Grm	13703 (2011)	28,852
6.	Grm	13701 (2011)	28,790
7.	Grm	13679 (2011)	28,515
8.	Bukovšek	29701 (2010)	28,059
9.	Bučar	1398 (2011)	27,854
10.	Pislak	7567 (2010)	27,842

4,2 odstotka čebeljih družin. Obarvani družini sta bili dve. Stopnja obarvanosti je bila leta 2013 podobna tisti leta 2012.

Pričakovane rejske cilje za kranjsko čebelo bo mogoče dosegati v še večji meri, ko bo v program vključena večina čebeljih družin na območju Slovenije, kjer bo osnovna odbira tudi potekala. Poleg tega ima na doseganje rejskih ciljev velik vpliv odmiranje družin, ki se v različnih stopnjah pojavlja v različnih okoljih in različnih letih. Pomembno je, da k izvajanju vzrejne dejavnosti pristopi večina čebelarjev, ki se dejavno vključujejo v program zagotavljanja čistosti rase. Po drugi strani pa naj čebelarji vso svojo pozornost namenijo vzdrževanju močnih in zdravih družin, saj bo to v daljšem časovnem obdobju prispevalo k njihovem manjšemu odmiranju. ■

Čebelarstvo in vzreja matic
Jožica in Jožef Tratnjek
 Žižki 93, 9232 Črenšovci
 Pri nas dobite kakovostne in označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev. Vzreja poteka pod nadzorom Kmetijskega inštituta Slovenije. Matice lahko prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti, tudi v tujino.
 Tel.: 041/886 652, 031/574 775 ali 02/570 18 17 (zvečer)

Vzreja matic JOŽE HERBAJ
 Nedeljica 29, 9224 TURNIŠČE
 Tel.: 02/572 14 70 in GSM: 041/214 980
 Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev, vzrejenih pod nadzorom KIS.
MATICE LAHKO PREVZAMETE OSEBNO, POŠILJAMO PA JIH TUDI PO POŠTI!

